

Raadsvoorstel

Raadsvergadering van 19 december 2017

Datum coll.besl.	24 oktober 2017
Voorstel van	A.J.M. Braakman
Telefoonnr.	0224 – 210
Registratienr.	17.064830
Onderwerp	Evaluatie mantelzorgbeleid

Publiekssamenvatting

Bij het vaststellen van het mantelzorgbeleid in 2015 is opgenomen dat er in 2017 een evaluatie plaatsvindt. De evaluatie geeft aan dat de gemeente Schagen gelegd naast de landelijke cijfers over mantelzorg zeker niet uit de pas loopt. Het fundament is gelegd, maar er zijn verbeteringen mogelijk. Hierop wordt in de toekomst ingezet.

Gevraagde besluit

In te stemmen met de uitvoering van de aanbevelingen die de evaluatie van het mantelzorgbeleid hebben opgeleverd.

Aanleiding

In december 2015 heeft u de notitie Ontlasten mantelzorgers: informele naast formele zorg en het uitvoeringsprogramma 2016 – 2018 vastgesteld. Afsproken is dat wij in 2017 zullen evalueren welke behoefte er is geweest bij de inwoners en welke inzet er voor nodig is geweest om aan deze vraag te voldoen.

Belang

Wij willen inzicht of de thema's die in de beleidsnotitie zijn opgenomen het beoogde effect hebben om een stevig fundament van ondersteuning aan onze mantelzorgers neer te zetten. Dit zijn:

1. Bewustwording van zorg voor elkaar bij omgeving, onderwijs en werkgevers
Focus: Blijven inzetten op het in beeld brengen van mantelzorgers. Hieraan koppelen wij ook het uitspreken van de waardering.
2. Inzet vrijwilligers bij mantelzorgondersteuning
Focus: Wij willen de omslag maken dat inwoners daar waar mogelijk voor elkaar zorgen: informele naast formele zorg is mogelijk.
3. Kennisnetwerk mantelzorg voor wijkteam en professionals
Focus: Kennis en expertise delen en onderhouden. Aandacht voor mantelzorg kan er niet genoeg zijn.
4. Samenwerking formele en informele zorg
Focus: Zorgen dat het netwerk met de zorgvrager en mantelzorger beter in staat is samen te werken, waardoor de zorgtaak een minder grote mentale belasting wordt en er minder uitval van mantelzorgers is. Aandacht voor vervangende zorg of respijtzorg.
5. Verminderen drempels voor mantelzorgers
Focus: Zorgen dat mantelzorgers eenvoudiger hun taak kunnen vervullen zonder allerlei drempels en zo minder overbelast raken.

6. Sociale en technologische innovatie

Focus: Noordkopvoorelkaar.nl als het punt waar alles op het gebied van mantelzorg en vrijwillige inzet bij elkaar komt inzetten.

7. Maatwerk vanuit het wijkteam

Focus: Een actieve rol geven aan het wijkteam bij de uitvoering van het mantelzorgbeleid.

Bovenstaande moet inzicht verschaffen dat we met ons beleid de juiste weg zijn ingeslagen, waarbij de drie punten die door mantelzorgers en instellingen naar voren zijn gebracht bij de voorbereiding van ons beleid: De mantelzorg wil gezien, gewaardeerd en ontlast worden.

Centrale vraag

Dient het mantelzorgbeleid te worden aangepast?

Beoogd maatschappelijk resultaat

Op te leveren resultaat

- Wij willen inzicht of er een stevig fundament van ondersteuning is neergelegd voor onze mantelzorgers;
- Wat gaat er goed en wat gaat er niet goed (is er verbeterslag mogelijk?);

Kader

Notitie "Ontlasten mantelzorgers: informele naast formele zorg en het uitvoeringsprogramma 2016 – 2018"

Argumentatie

Voor de evaluatie van het mantelzorgbeleid hebben wij een drietal activiteiten ondernomen. Dit zijn respectievelijk:

- **A: Enquête onder mantelzorgers**
Dit is door I&O research in de periode mei tot en met juli 2017 uitgevoerd. Daarnaast is in het reguliere cliëntervaringsonderzoek (CEO) in 2017 aan Wmo-cliënten een aantal vragen gesteld over mantelzorg en mantelzorgondersteuning.
- **B: Bijeenkomst voor mantelzorgers en instellingen**
Om een stukje verdieping op de resultaten van de enquête te krijgen, hebben wij in september 2017 een bijeenkomst georganiseerd waarbij 20 mantelzorgers en 5 instellingen die voor ons het mantelzorgbeleid uitvoeren aanwezig waren. De resultaten van het onderzoek waren vooraf toegestuurd naar de deelnemers en door I&O is aan de aanwezigen een uitvoerige toelichting gegeven op het rapport.
- **C: onderzoek naar de realisatie van het uitvoeringsprogramma**

De resultaten van activiteiten A en B en C zijn in bijlage 1, respectievelijk 2 en 3 opgenomen.

De mantelzorg in Schagen: de cijfers

De gemeente Schagen loopt zeker niet uit de pas, gelegd naast de landelijke cijfers over mantelzorg. Wij willen graag inzoomen op een aantal resultaten:

Mantelzorg in Schagen: de cijfers

Acht op de tien mantelzorgers doet dit uit liefde en/of genegenheid. Twee derde van de mantelzorgers biedt dagelijks mantelzorg, vooral aan de partner. 30% doet dit wekelijks.

Drie knelpunten voelen zij hierbij:

1. Het is lichamelijk zwaar
2. Het is lastig te combineren met de dagelijkse bezigheden (m.n. werk: bijna 50%)
3. Het is lastig om afstand te nemen van de zorg

De mantelzorgers waarderen de zwaarte van hun taak gemiddeld op 5,6 (op een schaal van 1 tot 10). De mantelzorgers die dagelijks mantelzorg verlenen, voelen de zwaarte het meest.

De meest voorkomende vormen van mantelzorgondersteuning zijn:

4. Huishoudelijke hulp (69%)
5. Vervoer en/of begeleiding bij activiteiten: (66%)
6. Begeleiding bij de thuisadministratie (60%)

Minst genoemd is de persoonlijke verzorging (een op de drie mantelzorgers)

Bekendheid en gebruik ondersteuning

- 54% weet ondersteuning te vinden
- 70% maakt geen gebruik van ondersteuning
- Vooral het mantelzorgcompliment (76%) en informatiebijeenkomsten (32%) zijn bekend
- Mantelzorgers geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning, maar maken hier echter geen gebruik van (70% doet dit niet)

Respijtzorg

- 25% geeft aan behoefte te hebben aan dagopvang voor de naaste
- 24% geeft aan behoefte te hebben voor vervangende zorg thuis voor de naaste
- 16% geeft aan behoefte te hebben aan een logeervervoorziening voor de naaste
- Ergo: 25% heeft behoefte aan vervangende hulp thuis, maar maakt er (nog) geen gebruik van.

Rol Wijkteam

- De helft van de respondenten kent het wijkteam. Van deze groep weten met name de oudere mantelzorgers het wijkteam (nog) niet altijd te vinden
- 40% voelt zich gehoord door wijkteam en 60% ervaart geen knelpunt; de wijkteamconsulenten vragen tijdens de gesprekken aan de mantelzorgers hoe het met hen gaat, maar de mantelzorgers ervaart dit veelal niet als aandacht voor hen als mantelzorgers. Dit is dan ook in de cijfers terug te lezen
- Als men bekend is met het wijkteam, weet 92% hen ook te vinden voor ondersteuning
- Als verbeterpunten voor het wijkteam worden genoemd: deskundigheid, bereikbaarheid, meedenken en buiten kaders durven denken voor de mantelzorgers

Waardering

- Waardering is belangrijk, in allerlei soorten, m.n. het mantelzorgcompliment
- 76% maakt gebruik van het mantelzorgcompliment of zou hier gebruik van willen maken
- 38 % ervaart te weinig waardering vanuit de gemeente

Belangrijkste resultaten van de drie activiteiten:

Op grond van de drie bovenstaande activiteiten komen wij tot het volgende beeld:

Een jaar is kort om de effecten van het mantelzorgbeleid nu al goed te kunnen meten.

Als wij teruggaan naar de beleidsdoelstellingen, dan moet het mantelzorgbeleid antwoord geven op de volgende vragen:

Voelt de mantelzorgers zich:

Gezien?

- Veel mantelzorgers zijn nog niet in beeld bij de gemeente of het Mantelzorgcentrum
- Het blijft lastig dat de mantelzorgers zich gehoord en gezien voelt door de wijkteamconsulent. 92% weet daadwerkelijk de ondersteuning te krijgen vanuit het wijkteam
- De mantelzorgers is bij de helft van de gevallen bij het keukentafelgesprek

Gewaardeerd?

- Waardering is belangrijk, maar wordt niet als voldoende ervaren

Ontlast?

- Een groot deel weet ondersteuning te vinden, maar gebruikt dit nog lang niet altijd
- Mantelzorgers die in beeld zijn bij het Mantelzorgcentrum kennen het aanbod beter
- Er wordt vooral gebruik gemaakt van bijeenkomsten (informatie en delen met andere mantelzorgers) en het mantelzorgcompliment
- Er is vooral behoefte aan financiële steun, informatie en hulp bij regeltaken, vervangende zorg thuis en een logeervervoorziening

Aanbevelingen waar wij op in gaan zetten

De drie activiteiten die wij voor de evaluatie hebben uitgevoerd leveren een coherent en consistent beeld op voor aanbevelingen. Het blijkt dat hierop al wordt op ingezet, we zijn op de goede weg, er staat een stevig fundament, maar dit kan nog worden versterkt.

Dit zijn:

1. Focus op communicatie blijven leggen
2. Verbetering van de gemeentelijke website
3. Focus op respijtzorg (andere vormen, ook bij de cliënt thuis)
4. Maatwerk door het wijkteam continueren
5. Bekendheid van het wijkteam vergroten
6. Blijven inzetten op aandacht voor jonge mantelzorger

1. Focus op communicatie blijven leggen

We hebben veel voorzieningen voor mantelzorgers om te zorgen dat iedereen – jong en oud, rijk en arm, gezond en zorgbehoevend de kans krijgt om mee te doen in onze samenleving. Ons aanbod is niet overzichtelijk en wordt mede daardoor niet optimaal benut. Met gerichte, laagdrempelige communicatietrajecten willen we de mantelzorger meer betrekken bij het ontwikkelen en evalueren van onze diensten en producten. Anderzijds zorgen we dat iedereen eenvoudig de weg weet te vinden naar de voorzieningen die zijn of haar leven gelukkiger kunnen maken.

Deels kunnen we dit inbedden in de campagne Samen werken aan geluk, die we in 2018 willen laten doorlopen. Deels willen we, middels directe participatie met verschillende doelgroepen en partners, een spin-off van deze campagne ontwikkelen. Dit is specifiek voor het sociaal domein, met gebruik van zowel traditionele media innovatieve communicatiemiddelen. Wij willen ook investeren in het duurzaam verbeteren van het communicatiebewustzijn en de communicatieve vaardigheden van medewerkers op alle niveaus. Na de ontwikkelfase kunnen we deze nieuwe wijze van communiceren structureel integreren.

Communicatie vindt steeds plaats in nauw overleg met het Mantelzorgcentrum. Ook ontwikkelen wij een folder voor mantelzorgers.

2. Verbetering van de gemeentelijke website

Op dit moment bestaat er een website voor het wijkteam, naast de gemeentelijke website. We gaan de wijkteamwebsite integreren in de gemeentelijke website. We gaan de content opnieuw onder de loep nemen. De oude content gaat niet mee naar de nieuwe website en alles wordt opnieuw beschreven. Hiermee wordt dit jaar nog gestart.

Een groot verschil met de huidige wijkteamwebsite is dat al het content geschreven wordt in vraag-antwoordcombinaties (net zoals we dit met de gemeentelijke website hebben gedaan). Voordeel hiervan is dat dit aan de achterkant gemakkelijk beschikbaar is voor de telefonie en het STT (een soort kennisbank) waardoor zij ook telefonisch meer kunnen afvangen. We hebben gekeken naar welke informatie bezoekers zoeken op de website, dit nemen we ook mee bij het schrijven van het content.

3. Focus op respijtzorg (andere vormen, ook bij de cliënt thuis)

De vraag naar andersoortige respijtzorg neemt toe. Mantelzorgers hebben in toenemende mate behoefte aan flexibele en planbare vormen van respijt. "Even niet hoeven zorgen" scoort hoog op de ranglijst van behoeften van mantelzorgers. Hierin is een belangrijke stap gezet met de pilot vrijwillige respijthulp en vrijwillige respijtzorg kortdurend. Deze zijn hierboven beschreven. Deze pilots zetten wij voort.

4. Maatwerk door het wijkteam continueren

Iedere mantelzorger heeft zijn eigen specifieke behoefte, omdat iedere situatie anders is. Voor de consulent is het moeilijk om alle mantelzorgers in beeld te krijgen aangezien veel cliënten meer dan één mantelzorger hebben. Maar bij de huisbezoeken is vaak één en dezelfde mantelzorger aanwezig. Vermoedelijk is dit een belangrijke reden waarom veel mantelzorgers niet bekend zijn met het wijkteam.

Maatwerk vraagt van de wijkteamconsulent om naast het gesprek met de cliënt ook in te zoomen op de mantelzorger, zijn situatie en behoefte. De wijkteamconsulenten zijn getraind door het Mantelzorgcentrum en de mantelzorgmakelaars blijven aansluiten bij het casuïstiekoverleg van de wijkteams. Punt van aandacht blijft dat het huisbezoek (keukentafelgesprek) niet altijd geschikt is om met de mantelzorger in gesprek te gaan aangezien de cliënt aanwezig is. Daarom wordt vaak verwezen naar het mantelzorgcentrum. Een ander punt van aandacht is wederom het feit dat niet alle mantelzorgers bekend zijn bij de consulent. De cliënt geeft hierover vaak nauwelijks informatie.

Bij iedere casus die besproken wordt in het casuïstiekoverleg wordt altijd besproken of er een mantelzorger in beeld is en hoe het hiermee gaat.

5. Bekendheid van het wijkteam vergroten

Door de inzet op verbetering van de website, wordt ook de bekendheid van het wijkteam vergroot. Daarnaast zal in de bescrrips van het STT informatie over ondersteuning voor mantelzorgers door de wijkteams en het mantelzorgcentrum worden opgenomen.

6. Blijven inzetten op aandacht voor jonge mantelzorger

Het Mantelzorgcentrum blijft de verbinding zoeken met het onderwijs en de professionals. Daar waar zij jonge mantelzorgers in beeld hebben, gaan ze in gesprek en kijken waar hun behoefte ligt. Hierbij trekken zij samen op met de jeugdhulpverlening, waaronder ook de jongerencoach (wijkteam).

Tijdens de managementgesprekken met de aanbieders voor jeugdzorg zal gepolst worden hoe meer aandacht aan de jonge mantelzorger kan worden gegeven. Dit kan vanaf 2018.

Maatschappelijk draagvlak

Voordat wij met de evaluatie van het beleid aan de slag gingen hebben wij het te volgen proces van evaluatie afgestemd met de Wmo Adviesraad.

Ook hebben wij de commissie Samenleving gevraagd aanvullende kaders te geven voor de opdracht.

Als input is bovengenoemde enquête onder mantelzorgers gehouden.

Als verdieping is er in september de bijeenkomst met mantelzorgers en diverse instellingen (Mantelzorgcentrum, Humanitas, GGZ, Wonen Plus Welzijn, RCO De Hoofdzaak) en de Wmo-adviesraad geweest.

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties als gevolg van dit voorstel. De bestaande middelen voor mantelzorgbeleid en informele zorg worden ingezet om de aanbevelingen te kunnen uitvoeren.

Communicatie van het besluit

De Wmo-adviesraad wordt van uw besluit op de hoogte gebracht.

Realisatie van het besluit

De aanbevelingen waarover u een besluit heeft genomen zullen in de uitvoering ter hand worden genomen.

Gelet op het vorenstaande, stellen wij u voor bijgaand besluit vast te stellen.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Schagen,

gemeentesecretaris

burgemeester

De heer N.H. Swellengrebel

Mevrouw M.J.P. van Kampen-Nouwen

Gepubliceerde bijlagen:

- Enquête onder mantelzorgers
- Weergave bijeenkomst mantelzorgers en instellingen
- Onderzoek realisatie uitvoeringsprogramma